

URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA BiH
КАНЦЕЛАРИЈА ЗА РЕВИЗИЈУ ИНСТИТУЦИЈА БиХ
AUDIT OFFICE OF THE INSTITUTIONS OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

H.Čemerlića 2, 71000 Sarajevo, Tel: ++ 387 (0) 33 70 35 73, Fax: 70 35 65 - www.revizija.gov.ba, e-mail: saibih@bih.net.ba

IZVJEŠĆE

O FINANCIJSKOJ REVIZIJI DIREKCIJE ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2014. GODINU

Broj: 01/02/03-08-16-1-507/15

Sarajevo, lipanj 2015. godine

KAZALO

I. MIŠLJENJE REVIZORA.....	2
II. IZVJEŠĆE O REVIZIJI	4
1. Uvod.....	4
2. Postupanje po ranijim preporukama.....	4
3. Sustav unutarnjih kontrola.....	5
4. Proračun	6
5. Planiranje i izvješćivanje o radu	7
6. Pregled rashoda proračuna.....	8
6.1. Tekući izdaci	8
6.2. Kapitalni izdaci	13
7. Bilanca stanja.....	13
8. Javne nabave.....	14
9. Prihodi.....	14
10. Ostalo.....	16
11. Korespondencija	17
III. PRIVITAK	18
FINANCIJSKA IZVJEŠĆA I IZJAVA O ODGOVORNOSTIMA	18
Pregled rashoda proračuna za 2014. godinu	
Bilanca stanja na dan 31.12.2014. godine	
Izjava o odgovornostima rukovodstva	

I. MIŠLJENJE REVIZORA

Uvod

Izvršili smo reviziju finansijskih izvješća (bilance stanja, pregleda prihoda, primitaka i financiranja, pregleda rashoda proračuna po ekonomskim kategorijama, posebnih podataka o plaćama i broju uposlenih, pregleda dinamike upošljavanja, pregleda stalnih sredstava u obliku stvari i prava, pregleda kapitalnih ulaganja i analizu izvršenja proračuna – tekstualni dio) u **Direkciji za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine** (u daljnjem tekstu: Direkcija) za godinu koja se završava 31. prosinca 2014. godine.

Pored finansijskih izvješća, predmet revizije bila je i usklađenost poslovanja Direkcije s odgovarajućim zakonima i propisima koji imaju utjecaja na finansijska izvješća za 2014. godinu.

Odgovornost rukovodstva

Rukovodstvo Direkcije je odgovorno za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvješća sukladno prihvaćenom okviru finansijskog izvješćivanja, tj. Zakonu o financiranju institucija BiH, Pravilniku o finansijskom izvješćivanju institucija BiH i Pravilniku o računovodstvu s računovodstvenim politikama i procedurama za korisnike proračuna institucija BiH. Ova odgovornost uključuje i kreiranje, primjenu i održavanje unutarnjih kontrola koje su relevantne za pripremu i prezentaciju finansijskih izvješća koji ne sadrže značajne pogrešne iskaze uslijed prijevare ili greške.

Pored odgovornosti za pripremu i prezentaciju finansijskih izvješća, rukovodstvo Direkcije je odgovorno za poslovanje sukladno Zakonu o proračunu institucija BiH i međunarodnih obveza BiH za tekuću fiskalnu godinu, Zakonu o plaćama i naknadama u institucijama BiH, Zakonu o javnim nabavama i drugim odgovarajućim zakonima i propisima i potvrđuje da je tijekom fiskalne godine osiguralo namjensko, svrsishodno i zakonito korištenje sredstava odobrenih proračunom institucije za ostvarivanje utvrđenih ciljeva, te ekonomično, efikasno i efektivno funkcioniranje sustava finansijskog upravljanja i kontrole.

Odgovornost revizora

Naša je odgovornost izraziti mišljenje o finansijskim izvješćima temeljem revizije. Reviziju smo izvršili sukladno Zakonu o reviziji institucija Bosne i Hercegovine i primjenjivim Okvirom Međunarodnih standarda vrhovnih revizijskih institucija (ISSAI). Ovi standardi zahtijevaju da postupamo sukladno etičkim zahtjevima i da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da finansijska izvješća ne sadrže značajne pogrešne iskaze. Revizija uključuje obavljanje postupaka u cilju pribavljanja revizijskih dokaza o iznosima i objavama u finansijskim izvješćima. Izbor postupka je utemeljen na prosudbi revizora, uključujući procjenu rizika značajnog pogrešnog prikazivanja u finansijskim izvješćima uslijed prijevare ili greške. Prilikom procjene rizika revizor razmatra unutarnje kontrole koje su relevantne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvješća u cilju osmišljavanja revizijskih postupaka koji su odgovarajući u danim okolnostima, ali ne u svrhu izražavanja mišljenja o efikasnosti unutarnjih kontrola. Revizija također ocjenjuje finansijsko upravljanje, funkciju unutarnje revizije i sustav unutarnjih kontrola.

Pored odgovornosti za izražavanje mišljenja o finansijskim izvješćima, naša odgovornost je izražavanje mišljenja o tome jesu li su finansijske transakcije i informacije, po svim bitnim pitanjima, usuglašene s odgovarajućim zakonima i drugim propisima. Ova odgovornost uključuje obavljanje procedura kako bi dobili revizijske dokaze o tome koriste li se sredstva za odgovarajuće namjene koje su određene zakonom i propisom. Ove procedure uključuju procjenu rizika od značajnih neslaganja sa zakonima i drugim propisima.

Mišljenje

Vjerujemo kako su pribavljeni revizijski dokazi dostatni i odgovarajući i da osiguravaju temelj za naše mišljenje.

Prema našem mišljenju:

- Finansijska izvješća Direkcije prikazuju fer i istinito, po svim bitnim pitanjima, stanje imovine i obveza, prihoda i rashoda na 31.12.2014. godine i izvršenje proračuna za godinu koja se završila na navedeni datum sukladno prihvaćenom okviru finansijskog izvješćivanja.
- Aktivnosti, finansijske transakcije i informacije prikazane u finansijskim izvješćima Direkcije u tijeku 2014. godine bile su u svim značajnim aspektima usklađene s odgovarajućim zakonima i drugim propisima.

Skretanje pozornosti

Ne izražavajući rezervu na dano mišljenje, skrećemo pozornost na:

- točku 9. Izvješća koja opisuje probleme u svezi naplate prihoda,
- točku 10. Izvješća koja je vezana za problem kašnjenje u realizaciji BHATM projekta.

Sarajevo, 25.06.2015. godine.

GLAVNI REVIZOR

Milenko Šego

**ZAMJENIK
GLAVNOG REVIZORA**

Dževad Nekić

**ZAMJENICA
GLAVNOG REVIZORA**

Božana Trninić

II. IZVJEŠĆE O REVIZIJI

1. Uvod

Direkcija je upravna organizacija u sastavu Ministarstva komunikacija i prometa BiH (u daljnjem tekstu: Ministarstvo). Direkcija obavlja dužnosti definirane Zakon o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine¹ (u daljnjem tekstu: Zakon) kojim se uređuju uvjeti za siguran zračni promet u zračnom prostoru Bosne i Hercegovine. Nadležna je i odgovorna za obavljanje funkcije regulatora i nadzora u civilnom zrakoplovstvu i kontroli leta. Direkcija vrši certificiranje pružatelja usluga i provodi nadzor nad pružanjem usluga u zračnoj plovidbi.

Sjedište Direkcije je u Banjoj Luci, a regionalni uredi su uspostavljeni u Sarajevu i Mostaru. Zakonom je predviđeno da će se Direkcija financirati iz proračuna institucija Bosne i Hercegovine, prihoda od naplate naknada definiranim Zakonom te drugim izvorima sukladno Zakonu.

2. Postupanje po ranijim preporukama

Ured za reviziju institucija BiH (u daljnjem tekstu: Ured za reviziju) izvršio je financijsku reviziju Direkcije za 2013. godinu o čemu je sačinjeno Izvješće o reviziji, te izrazio pozitivno mišljenje na financijska izvješća Direkcije i zakonitost poslovanja, s isticanjem predmeta vezano za probleme u svezi naplate prihoda te problem kašnjenje u realizaciji BHATM projekta.

Direkciji su predložene preporuke kojima se sugerira poduzimanje određenih aktivnosti na unaprjeđenju poslovanja i otklanjanju nepravilnosti u daljnjem poslovanju. Direkcija je dostavila odgovor Uredu za reviziju sukladno članku 16. stavak 3. Zakona o reviziji institucija BiH.

Osvrtom na preporuke revizije dane u Izvješću o reviziji za 2013. godinu, te uvidom u poduzete aktivnosti, utvrdili smo sljedeće:

- **Realizirane preporuke:**

Vezano za proceduru nabave usluga održavanja kompjutorske i komunikacijske opreme, Direkcija je specificirala tehničke i profesionalne zahtjeve po pitanju stručnosti osoblja te je proceduru provela uz dodatnu objavu obavijesti.

Ugovorom o održavanju softvera definiran je minimalan broj radnih sati koje dobavljač treba provesti na unaprjeđenju sustava i edukaciji korisnika, ukoliko održavanje nije potrebno.

Vezano za javne nabave, Direkcija je dosljedno primjenjivala Naputak o pripremi i dostavi izvješća o dodjeli ugovora u postupcima javnih nabava te je poštovala zahtjeve u svezi čvrstog uveza ponuda. Također, pri realizaciji ugovora Direkcija je vodila računa o razdoblju važenja opcije ponude.

¹ Službeni glasnik BiH, broj 39/09

- **Preporuke čije je realizacija u tijeku:**

Još uvijek nije došlo do zatvaranja BHATM projekta ali se aktivnosti u svezi projekta privode kraju. Direkcija je i u 2014. godini ukazivala resornom ministarstvu na potrebu rješavanja pitanja BHATM strategije, međutim rješavanje ovog pitanja ovisi o angažmanu više institucija (detaljnije u točki 10. Izvješća - Program posebnih namjena – „BHATM projekt“).

- **Nerealizirane preporuke:**

Direkcija je putem resornog ministarstva poduzela radnje iz svoje nadležnosti u svezi naplate prihoda, međutim prihodi od naknada utvrđenih Zakonom se još uvijek ne naplaćuju (detaljnije u točki 9. Izvješća - Prihodi).

3. Sustav unutarnjih kontrola

Direkcija je odgovorna za kreiranje, primjenu i održavanje unutarnjih kontrola koje su relevantne za pripremu i prezentaciju financijskih izvješća i usuglašenost poslovanja sa zakonima i pravilima. Kontrolno okruženje predstavlja osnovicu sustava unutarnjih kontrola i podrazumijeva rukovođenje i stil upravljanja, organizacijsku strukturu i kompetentnosti i politike ljudskih resursa.

- **Rukovođenje, organizacija i ljudski resursi**

Radom Direkcije rukovodi glavni ravnatelj i dva zamjenika glavnog ravnatelja, koji su državni službenici, a imenovani su 29.09.2006. godine bez ograničenja u trajanju mandata. Glavni ravnatelj je odgovoran ministru komunikacija i prometa BiH. Jedan od zamjenika glavnog ravnatelja, pored pomenute funkcije je i u 2014. godini obnašao i funkciju vršitelja dužnosti zamjenika ravnatelja Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Agencija). Obzirom kako je zamjenik ravnatelja Direkcije ujedno i rukovoditelj Sektora za sigurnost letenja i zrakoplovnu sigurnost, ovakav angažman može utjecati na efikasno rukovođenje i racionalno raspolaganje proračunskim sredstvima.

Unutarnje ustrojstvo Direkcije utvrđuje se kao posebna cjelina u okviru Pravilnika o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva. Prema trenutačno važećoj sistematizaciji radnih mjesta utvrđeno je 79 radnih mjesta u Direkciji, od čega 61 radno mjesto u sjedištu Direkcije u Banjoj Luci, 13 radnih mjesta u regionalnom uredu u Sarajevu i 5 radnih mjesta u regionalnom uredu u Mostaru. Zaključno s 31.12. 2014. godine u Direkciji je bilo zaposleno 56 osoba.

Vezano za proces upravljanje ljudskim resursima Direkcije pod kojim se, između ostalog, podrazumijeva proces planiranje broja radnih mjesta, analiza poslova tj. radnih mjesta, definiranje kompetencija i vještina za svako radno mjesto, profesionalna obuka i razvoj zaposlenih, unaprjeđenje znanja i vještina zaposlenih, motivacija zaposlenih i međuljudski odnosi te komunikacija sa zaposlenim, konstatirano je sljedeće: poslove i aktivnosti u svezi upravljanja ljudskim resursima obavlja Odjel za ljudske resurse, odnose s javnošću i administrativne poslove. Direkcija je izradila i usvojila Strategiju upravljanja ljudskim resursima 2014. – 2018. s namjerom razvoja ljudskih resursa radi povećanja kompetentnosti i motiviranosti zaposlenih, ostvarenja strateških ciljeva Direkcije te povećanja zadovoljstva korisnika usluga Direkcije. U 2014. godini Direkcija je izmijenila sustav obuka, odnosno uvela novi sustav procjene stručne osposobljenosti tehničkog osoblja. U okviru ključnih procesa, identificirani su poslovi/zadaci za čije su

obavljanje potrebne određene kvalifikacije. Za izvještajno razdoblje, revidiranim Planom obuka planirano je 67 obuka, od čega su na koncu realizirane 62 obuke (53 eksternih i 9 obuka u organizaciji Direkcije).

Provedenom revizijom konstatirano je kako su moguća dodatna unaprjeđenja sustava unutarnjih kontrola u dijelu koji se odnosi na putne troškove, izdatke za specijalizaciju i školovanje te izdatke temeljem ugovora o djelu.

Sukladno Zakonu o unutarnjoj reviziji institucija BiH² i Odluci o kriterijima za uspostavu jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH³, unutarnju reviziju u Direkciji bi trebalo obavljati Ministarstvo. Konstatirano je kako u 2014. godini nije bilo aktivnosti u svezi unutarnje revizije u Direkciji.

- **Prevenција korupcije**

Sukladno Strategiji za borbu protiv korupcije 2009.- 2014. godine Vijeća ministara BiH i Akcijskom planu za provedbu Strategije, Direkcija je donijela Akcijski plan za borbu protiv korupcije. Potom je Direkcija, u rujnu 2014. godine donijela Plan integriteta kojim su predviđene mjere da se rizici na sistemima/pozicijama koje su najpodložnije korupciji umanje ili eliminiraju. Plan je usuglašen s općom metodologijom i smjernicama Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije. Sačinjeno je Izvješće o provođenju Plana djelovanja protiv korupcije i u studenom 2014. godine dostavljeno Agenciji za prevenciju korupcije. Pored toga, Direkcija je sačinila i usvojila interni akt u svezi načina podnošenja interne prijave zbog sumnje ili okolnosti na postojanje korupcije u Direkciji i zaštiti uzbunjivača.

4. Proračun

Zakonom o proračunu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2014. godinu⁴, Direkciji su odobrena sredstva u iznosu od **5.389.000 KM**, i to prema sljedećim izvorima:

1. Neposredna potrošnja u iznosu od 2.428.000 KM;
2. Namjenska sredstva od preleta u iznosu od 2.761.000 KM;
3. Naknade na temelju članka 13. stavak (1) točka e) Zakona o u iznosu od 200.000 KM.

Sukladno Zaključku Vijeća ministara BiH kojim su obavezani svi proračunski korisnici da analiziraju svoje proračune, te Ministarstvu financija i trezora BiH dostave prijedlog za umanjenje istog za najmanje 1% kako bi se osigurala pomoć stanovništvu na područjima ugroženim poplavama, Direkciji je, usvajanjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o proračunu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2014. godinu⁵, proračun umanjen za 25.000 KM, te je Direkcija u konačnici u 2014. godini raspolagala s proračunom od **5.364.000 KM**.

Zakonom o proračunu institucija BiH i međunarodnih obveza BiH za 2014. godinu, predviđeno je financiranje nabave zgrade za smještaj Direkcije u Banjoj Luci i to iz sredstava ostvarenih od prihoda od naknada za prelete. Prema navedenom Zakonu, Odluku o načinu nabave i visini sredstava za ovu namjenu je trebalo donijeti Vijeće

² Službeni glasnik BiH, broj 27/08, 32/12

³ Službeni glasnik BiH, broj 49/12

⁴ Službeni glasnik BiH, broj 104/13

⁵ Službeni glasnik BiH, broj 60/14

ministara BiH, na prijedlog Ministarstva. Obzirom kako Ministarstvo nije uputilo prijedlog odluke ka Vijeću ministara BiH, još uvijek nije donesena odluka o kupovini poslovnog prostora za potrebe Direkcije. **Ističemo kako je Direkcija u 2014. godini za zakup poslovnog prostora izdvojila 720.631 KM.**

Direkcija je u tijeku godine, na temelju Procedure o prestrukturiranju rashoda proračunskih korisnika za 2014. godinu i odluke Ministarstva financija i trezora BiH, izvršila jedno prestrukturiranje rashoda u iznosu od 22.000 KM i to s pozicije ugovorenih usluga na poziciju putnih troškova.

Ukupno izvršeni rashodi Direkcije za razdoblje 01.01. – 31.12.2014. godine iznosili su **4.760.059 KM** ili 89% u odnosu na raspoloživa sredstva. Od ukupno utrošenih sredstava, iz sredstava neposredne potrošnje je utrošeno 2.300.358 KM, a iz namjenska sredstva od preleta 2.459.701 KM.

5. Planiranje i izvješćivanje o radu

- **Strateški plan, program rada i izvješće o radu**

Strateško planiranje: Direkcija je u travnju 2014. godine donijela dokument Strategija razvoja Direkcije 2014. - 2018. U ovom dokumentu identificirana su ključna područja za napredak i strateški ciljevi razvoja Direkcije za petogodišnje razdoblje. U godišnjem programu rada Direkcije strateški ciljevi su razrađeni kroz planske aktivnosti za godinu za koju se program izrađuje. Strategija podliježe preispitivanju svake godine, prilikom analize izvješća o radu i po potrebi se korigira i dopunjava.

Program rada: Direkcija je prijedlog Programa rada za 2014. godinu, sukladno usvojenoj metodologiji Vijeća ministara BiH, dostavila resornom ministarstvu 05.11.2013. godine. Prioritetni zadaci definirani u ovom dokumentu su usuglašeni sa Strategijom razvoja Direkcije za razdoblje 2013 – 2017. godine, kao i proračunskim zahtjevom. Neki od strateških ciljeva su: unaprjeđenje kulture zračne plovidbe, standardizacija iz područja plovidbenosti, unaprjeđenje kvaliteta usluga koje pruža Direkcija, te unaprjeđenje zakonodavno – pravnog okvira.

Izvješće o radu: Direkcija je sačinila i 21. siječnja 2015. godine Ministarstvu dostavila Izvješće o radu za 2014. godinu. U Izvješću su eleborirane najvažnije aktivnosti Direkcije u 2014. godini te stanje u području civilnog zrakoplovstva. Navedeno je kako je Direkcija u cilju promocije kulture sigurnosti zračne plovidbe posjetila zračne luke, letjelišta, aeroklubove i zrakoplovna udruženja u BiH. Direkcija je u izvještajnom razdoblju, sukladno Zakonu, donijela i u službenim glasilima objavila 17 podzakonskih akata.

U Izjavi o odgovornosti za ostvarivanje ciljeva institucije navedeno je kako su u potpunosti realizirani ciljevi iz Programa rada za 2014. godine, a koji se odnose na unaprjeđenje kulture sigurnosti zračne plovidbe i standardizacije iz područja plovidbenosti, dok su djelomice realizirani ciljevi vezano za unaprjeđenje zakonodavno – pravnog okvira i unaprjeđenje kvaliteta usluga koje pruža Direkcija.

6. Pregled rashoda proračuna⁶

6.1. Tekući izdaci

- **Bruto plaće**

Ukupno ostvarene bruto plaće i naknade plaća zaposlenih iznose 1.657.201 KM. Pravilnikom o unutarnjem ustrojstvu Direkcije planirano je ukupno 79 radnih mjesta, a s 31.12.2014. godine bilo je angažirano 56 osoba.

Analizirajući radno - pravni status zaposlenih, konstatirano je kako je tijekom godine jedna osoba rješenjem Agencije za državnu službu BiH stupila u radni odnos na neodređeno vrijeme, a jedna osoba je sporazumnim raskidom prekinula radni odnos u Direkciji. U tijeku godine nije bilo isplata stimulacija.

Također, i u ovoj godini isplaćivan je zrakoplovni dodatak za 24 osobe, a prema odluci Vijeća ministara BiH o utvrđivanju dodatka na plaću zaposlenih u Direkciji. Dodatak se isplaćivao tijekom cijele godine uz mjesečnu plaću zaposlenom, u rasponu od 15% do 30% od osnovne plaće zaposlenog. Sredstva za isplatu dodatka osiguravaju se iz prihoda ostvarenih na temelju pružanja usluga rutne zračne navigacije.

- **Naknade troškova uposlenih**

Ukupno ostvarene naknade troškova zaposlenih iznose 224.901KM. Financijski značajniji iznosi odnose se na naknadu za topli obrok tijekom rada (65.360 KM), prijevoz na posao i s posla (58.671 KM), smještaj dužnosnika (26.000) i regres za godišnji odmor (15.903 KM).

Naknade se isplaćuju sukladno važećim podzakonskim aktima koji reguliraju proceduru isplate istih.

- **Putni troškovi**

Ukupni izdaci za službena putovanja u Direkciji iznose 299.421 KM, što u odnosu na prethodnu godinu predstavlja smanjenje za 47.013 KM ili oko 14%. Od toga, putni troškovi u zemlji iznosili su 39.513 KM, a putni troškovi u inozemstvu 259.908 KM.

Službena putovanja u zemlji pretežito se odnose na provođenje nadzora ili inspekcije, prisustvo sastancima i obukama, a putovanja u inozemstvo su obavljana radi prisustva međunarodnim forumima i skupovima, obukama stručnog osoblja u svezi poštivanja međunarodnih standarda u zrakoplovnoj oblasti, regionalne suradnja i sličnih aktivnosti.

Izvjешća zaposlenih nakon povratka sa službenih putovanja u inozemstvu sačinjavaju se u predviđenoj formi/obrascu izvješća, u kome se navode provedene aktivnosti. Direkcija je zaključno sa 31.12.2014. godine izdala ukupno 609 putnih naloga, od kojih se 232 odnose na putovanja zaposlenih u Regionalnom uredu Direkcije u Sarajevu, a 377 na putovanja zaposlenih u sjedištu glavnog ureda u Banjoj Luci.

Provedenom revizijom konstatirano je kako postoji prostor za nadogradnju sustava unutarnjih kontrola u dijelu koji se odnosi na unaprjeđenje pravdajuće dokumentacije nastalih troškova službenih putovanja, a u svrhu utvrđivanja racionalne potrošnje sredstava (npr. navesti podatak je li osigurana ishrana tijekom održavanja

⁶ Pregled rashoda proračuna za 2014. godinu prikazan je u Tablici I. u privitku Izvješća.

obuka/sastanaka; sagledati koja opcija je isplativija kod organiziranja prijevoza i smještaja zaposlenih, kod izbora za usluge smještaja i avio karte dokumentirati izbor najpovoljnije ponude za određeni službeni put uzimajući u obzir ukupne troškove službenih putovanja i sl.).

Mišljenja smo kako je potrebno dodatno unaprijediti suštinsku kontrolu pravdajuće dokumentacije uz putne naloge u inozemstvu, a sve u cilju namjenske i racionalne potrošnje proračunskih sredstava.

- **Izdaci telefonskih i poštanskih usluga**

Ukupno realizirani izdaci telefonskih i poštanskih usluga u Direkciji iznose 72.319 KM. Financijski značajniji iznosi odnose se na internet (40.378 KM), mobilne telefone (11.909 KM) i fiksne telefone (14.024 KM).

Izdaci za internet: Korištenje interneta u Direkciji većim dijelom se odnosi na realizaciju ugovora s izabranim dobavljačem ovih usluga u kojem su definirane brzine pristupa internetu i mjesečne cijene zakupa internet linka za tri lokacije Direkcije (Banja Luka, Sarajevo i Mostar). Ukupna mjesečna cijena zakupa internet linka na pomenutim lokacijama iznosi 2.620 KM.

Izdaci za mobilne telefone: Sukladno internom aktu, pravo na naknadu za uporabu mobilnih telefona u službene svrhe ostvaruje 31 osoba. Utvrđena visina odobrenih limita kreće se u rasponu od 20 KM za stručne suradnike, do 250 KM za glavnog ravnatelja. Evidenciju o korisnicima službenih mobilnih telefona i troškovima njihovog korištenja vodi Odjel za financije i računovodstvo. Pregledom pojedinih računa za mobilne telefone konstatirano je kako se korisnicima, za prekoračenja dozvoljenih iznosa, uredno vrše umanjena osobnih primanja.

- **Izdaci za uporabu vozila**

Direkcija raspolaže s voznim parkom od ukupno četrnaest vozila. Devet vozila je na raspolaganju za potrebe sjedišta Direkcije, a pet vozilo služi za potrebe Regionalnog centra u Sarajevu. Pravo uporabe službenog vozila 24 sata dnevno imaju glavni ravnatelj i njegova dva zamjenika.

Ukupni troškovi uporabe i održavanja službenih vozila tijekom 2014. godine iznose 97.969 KM. Značajniji izdaci odnose se na izdatke za gorivo (47.743 KM), izdatke za materijal i usluge održavanja vozila (17.984 KM), te nabavu auto guma (13.944 KM). Korištenje i održavanje službenih vozila definirano je internim pravilnikom. Direkcija je sačinila plan održavanja službenih vozila i istim je okvirno planiran broj redovitih servisa. Doneseni plan je bio temelj za sačinjavanje zahtjeva i izbor najpovoljnijeg dobavljača za usluge održavanja vozila.

Uvidom u putne naloge vozila, u pojedinim slučajevima može se konstatirati kako se isti ne popunjavaju na adekvatan način, te stoga nije u potpunosti osigurana kontrola nad uporabom službenih vozila. Također, uočeno je kako su u nalogu za vozila upisane relacije za putovanja u mjesta koja su udaljena više od 50 kilometara od mjesta rada, ali da za korisnike vozila u tim slučajevima nisu otvarani nalozi za službena putovanja. *Sugeriramo Direkciji da unaprijedi sustav kontrole uporabe vozila, kako bi se osigurala potpuna kontrola nad ovim troškovima.*

- **Zakup imovine i opreme**

Izdaci za unajmljivanje imovine i opreme evidentirani su u iznosu od 768.237 KM, a odnose se na zakupa poslovnog prostora (720.631 KM), zakupa prostora za smještaj telekomunikacijske opreme (46.753 KM) i zakupa parking prostora (852 KM).

Troškovi zakupa poslovnog prostora odnose se na zakup prostora neto površine od 1.901m² za smještaj sjedišta Direkcije u Banjoj Luci. Cijena mjesečnog zakupa iznosi 60.053 KM. U ugovorenu cijenu zakupa uključeno je i korištenja 25 parking mjesta. Analizirajući troškove zakupa, kao i kvadraturu prostora koji se zakupljuje, može se konstatirati kako Direkcija spada u red institucija koje zakupljuju najviše prostora po zaposleniku. Prema važećoj sistematizaciji radnih mjesta, u Banjoj Luci je predviđeno 61 radno mjesto, a zaključno s 31.12.2014. godine bilo je zaposleno 45 osoba.

Napominjemo kako je Vijeće ministara BiH još 2009. godine donijelo zaključak kojim se Ministarstvo financija i trezora BiH zadužilo osigurati potrebna financijska sredstva i u suradnji s Direkcijom provesti proceduru nabave poslovnog prostora na trajnom osnovu, putem kupovine za potrebe smještaja Direkcije. Zakonom o proračunu institucija BiH za 2014. godinu, definirano je kako će se nabava zgrade za smještaj Direkcije u Banjoj Luci financirati iz sredstava ostvarenih od prihoda od naknada za prelete preko Bosne i Hercegovine, a da će Odluku o visini sredstava za ove namjene donijeti Vijeće ministara BiH, na prijedlog Ministarstva. I prethodnih godina je, na istovjetan način, zakonom o proračunu planiran trajni smještaj Direkcije. Značajnijih aktivnosti po ovom pitanju nije bilo niti tijekom 2014. godine, tako da Direkcija još uvijek nije riješila pitanje smještaja institucije.

Imajući u vidu financijska sredstva koja Direkcija godišnje izdvaja iz proračuna za zakup, kao i zaključak Vijeća ministara BiH, preporučamo svim institucijama nadležnim za rješavanje trajnog smještaja Direkcije, da zauzmu proaktivan stav i što prije riješe navedeno pitanje.

- **Izdaci za tekuće održavanje**

Ukupni izdaci za tekuće održavanje iznosili su 118.697 KM od čega se financijski značajniji iznosi odnose na usluge održavanja i popravka opreme (50.866 KM) te usluge održavanja softvera (42.447 KM).

Usluga održavanja kompjutorske i komunikacijske opreme: Usluge održavanja kompjutorske i komunikacijske opreme evidentiraju se na temelju mjesečno ispostavljenih računa izabranog dobavljača, u čijem privitku je potpisano izvješće o aktivnostima na održavanju informacijskog sustava. Procedura izbora dobavljača izvršena je putem konkurentskog zahtjeva s dodatnom objavom obavijesti. Jedanaest dobavljača je preuzelo tendersku dokumentaciju, a samo jedan je blagovremeno dostavio ponudu koja je bila zadovoljavajuća. Ukupna vrijednost usluga održavanja na godišnjoj razini iznosi 49.351 KM s PDV-om, a ugovorom je definirano kako će se plaćanje vršiti u jednakim mjesečnim anuitetima u iznosu od 4.113 KM, kao i obveze izvršitelja na temelju održavanja kompjutorske i komunikacijske opreme, skladištenja rezervnih kopija, zaštite poslovnih podataka, brzine odziva i monitoringa sustava.

Smatramo kako se za uslugu održavanja kompjutorske i komunikacijske opreme izdvajaju značajna sredstva te smo mišljenja kako treba izvršiti analizu tržišne vrijednosti navedene usluge prije zaključivanja novog ugovora o održavanju.

- **Ugovorene usluge**

Izdaci za ugovorene usluge evidentirani su u iznosu od 1.443.069 KM. Značajniji troškovi odnose se na izdatke za školovanje (944.511 KM), ugovore o djelu (neto 125.462 KM), izdatke za rad u povjerenstvima (neto 106.202 KM), usluge stručnog obrazovanja (76.659 KM), te ostale stručne usluge (73.701 KM).

Izdaci za specijalizaciju i školovanje: Realizacija ovih troškova (944.511 KM) ostvarena je na temelju plaćanje usluga stručnog osposobljavanja kandidata za sticanje dozvole oblasnog nadzornog kontrolora zračnog prometa s radarskim odobrenjem i posebnim ovlaštenjem i izdavanja dozvola za kontrolore letenja, a za potrebe Sustava za upravljanje zračnim prometom BiH. Plaćanje je izvršeno sukladno Ugovoru o pružanju usluga stručnog osposobljavanja, zaključenim između Direkcije i Agencije za kontrolu letenja Srbije i Crne Gore. Ugovorom je definirano kako će 15% od ukupne vrijednosti osnovnog ugovora (3.219.474 EUR-a), pružatelj usluge naplatiti nakon preuzimanja kontrole zračnog prometa iznad prostora BiH, do visine FL325, što je i ispoštovano.

Obzirom kako se radi o višegodišnjem projektu, napominjemo da je Direkcija plaćala troškove školovanja/osposobljavanja kandidata za kontrolore letenja duži niz godina. Projekat školovanja/osposobljavanja kandidata za kontrolore letenja, započele su ukupno 54 osobe i to 24 studenta i 30 zaposlenika entitetskih agencija. Prema izjavama odgovornih osoba u Direkciji, školovanje je u konačnici završilo 40 osoba i isti su stručno osposobljeni za sticanje dozvole oblasnog nadzornog kontrolora zračnog prometa s radarskim odobrenjem. Međutim, prema zvanično potpisanim sporazumima o preuzimanju zaposlenika⁷, broj preuzetih oblasnih kontrolora letenja je 35. **Sugeriramo Direkciji da zvanično osigura dokaze o preuzimanju i preostalih pet stručno osposobljenih osoba.**

Pored toga, imajući u vidu činjenicu kako 14 osoba nije okončalo započeto školovanje, od čega šest osoba nije uspješno položilo ispit, a osam osoba je svojevrijem odustalo od školovanja, te obzirom kako je Direkcija imala realne troškove školovanja i za osobe koje su napustile proces školovanja, preporučamo Direkciji da razmotri mogućnost evidentiranja navedenih troškova kao svoja potraživanja.

Izdaci za rad povjerenstava: Na ovoj pozici evidentirane su naknade povjerenstvima za rad u projektnom odboru za realiziranje Projekta upravljanja zračnim prostorom u BiH. Pravo na ove naknade kao i procedura isplate regulirana je odlukom Vijeća ministara BiH. Isplaćena naknada se obračunava na temelju Prijedlogu za isplatu naknada za rad u radnim tijelima, a isti potpisuju projekt menadžeri. Shodno navedenim aktima isplaćena je naknada za članove timova u ukupnom neto iznosu od 106.202 KM, od čega za zaposlene u Direkciji 80.325 KM (pojedinačno od 203 KM do 8.019 KM). Zaposlenici Direkcije raspoređeni su u timove na temelju rješenja donesenih od strane ravnatelja institucije. U prosincu 2014. godine, odlukama ravnatelja formirano je više radnih skupina za sprovođenje određenih aktivnosti kao što su sprovođenje procesa certifikacije, formiranje radne skupine za praćenje promjena i interoperabilnosti BHATM sustava s gledišta sigurnosti pružanja usluga i kvaliteta pružanja usluga, formiranje radne skupine za definiranje temelja za planiranje, korištenje, integraciju, delegaciju i/ili dezinaciju zračnog prostora FIR (Flight Information Region - Područje letnih informacija) Sarajevo, izrada dokumenata o činjenicama o realizaciji BHATM strategije, priprema i predaja financijske dokumentacije, opća pitanja i pitanja potpore, formiranje jedinice za implementaciju PIU BHATM (jedinica za implementaciju sustava upravljanja zračnim prometom),

⁷ više u Izvješću revizije učinka na temu Kontrola zračnog prometa - Prilog br.4.

formiranje jedinice za potporu realizacije PSU BHATM (jedinica za potporu realizacije sustava upravljanja zračnim prometom itd. Prema prezentiranim podacima, isplata ove vrste naknada će se vršiti do zatvaranja BHATM strategije. Utrošena sredstva za realizaciju ove naknade osigurana su iz prihoda ostvarenih na temelju pružanja usluga rutne zračne navigacije.

Ugovori o djelu: Ukupni izdaci ostvareni na temelju neto isplata po ugovorima o djelu iznose 125.462 KM i isti su realizirani na temelju isplate naknade za angažiranje 31 vanjskog suradnika u 2014. godini. Internim pravilnikom definirani su uvjeti i kriteriji, kao i način obračuna naknade za angažman vanjskih suradnika. Direkcija je dva puta tijekom godine, na svojoj web stranici objavila poziv za angažiranje ukupno osam vanjskih suradnika. Analizirajući angažman vanjskih suradnika, može se konstatirati kako je Direkcija tri osobe angažirala za obavljanje poslova definiranih pravilnikom o sistematizaciji radnih mjesta, a za koje je ukupno isplaćena naknada od 28.562 KM.

Preporučamo Direkciji da angažman osoba na sistematiziranim radnim mjestima rješava sukladno važećoj zakonskoj regulativi.

Pored toga, angažirano je deset osoba za obavljanje tekućih poslova (domar, čistačica, kafe kuharica i sl.), kako u Banjoj Luci, tako i u regionalnim centrima. Za njihov angažman isplaćeno je ukupno 54.180 KM. Također, Direkcija je tijekom godine periodično angažirala osobe za provođenje stručnog nadzora i pripremu materijala iz oblasti zrakoplovstva.

Imajući u vidu činjenicu kako su izdvojena značajna finansijska sredstva za angažiranje osoba za obavljanje jednostavnih poslova, preporučamo Direkciji da ispita mogućnosti racionalnijeg trošenje sredstava za ove namjene.

Usluge stručnog obrazovanja: Realizacija izdataka evidentirana je na temelju plaćanja kotizacija za sudjelovanje na stručnom osposobljavanju i obučavanju zaposlenih Direkcije. Direkcija je sačinila plan obuka za 2014. godinu kojim je, po organizacijskim jedinicama i zaposlenim, definiran predmet obuke, kao i planirano razdoblje trajanja obuke.

Testiranjem odabranog uzorka, može se konstatirati kako je veći dio troškova evidentiran na temelju plaćanja kotizacija za pohađanja seminara vezanih za zrakoplovstvo, a u organizaciji međunarodnih zrakoplovnih institucija (ICAO, JAA, EASA, IANS i dr.). Sukladno internim procedurama, zahtjev za pohađanje obuka odobrava ravnatelj Direkcije. Pored troškova kotizacije za sudjelovanje na obukama, Direkcija je snosila i ostale troškove vezane za putovanje (smještaj, dnevnica, troškove prijevoza i dr.).

Stručne usluge: Značajnija realizacija izdataka (73.000 KM) evidentirana je na temelju plaćanja usluga angažiranja Oružanih snaga BiH za potrebe službe za potragu i spašavanje. Ugovorom zaključenim u 2007. godini između Ministarstva obrane BiH i Direkcije, Ministarstvo obrane BiH preuzelo je obvezu da za račun Direkcije na teritoriju Bosne i Hercegovine vrši potragu i spašavanje (SAR misija). Za navedenu uslugu Direkcija se obvezala na financiranje nabave 30.000 kg goriva potrebnog za izvođenje letenja za trenažu posada koje su uključene u sastav dežurstva (plaćanje prema profakturi o nabavi goriva), naknade u iznosu od 200 KM za 24 - satno dežurstvo četveročlana posade helikoptera. Način financiranja ugovoren je Anexom ugovora koji je zaključen 16.12.2014. godine, kojim je definirano kako isti stupa na snagu danom potpisivanja, a da se primjenjuje od 01.01.2014. godine. Tako je plaćanje izvršeno retroaktivno za čitavu 2014. godinu. Ministarstvo obrane BiH je retroaktivno fakturiralo samo troškove naknade u iznosu od 200 KM za 24 - satno dežurstvo četiri člana

posade helikoptera, dok fakturiranja ostalih troškova vezanih za ove usluge od strane Ministarstva obrane BiH nije bilo.

Obzirom kako sa već nekoliko godina neuspješno vode pregovori između Ministarstva obrane BiH i Direkcije vezano za pružanje usluga SAR Misije, a da u istom razdoblju teku financijske obveze koje nisu precizno definirane, sugeriramo Direkciji da zauzme proaktivan pristup ovoj problematici i da u što kraćem roku definira prava i obveze koje proističu iz ove aktivnosti.

Usluge reprezentacije: Izdaci evidentirani na kontu usluga reprezentacije iznose 14.037 KM. Internim pravilnikom definirano je pravo na korištenje sredstava „eksterne“ reprezentacije i to za glavnog ravnatelja 1.000 KM i njegove zamjenike po 500 KM mjesečno. Direkcija je, sukladno poslovnim aktivnostima i odobrenim proračunom, sačinila mjesečni plan utroška sredstava reprezentacije. Analizirajući ove izdatke, može se konstatirati kako izdaci za tzv. „internu“ reprezentaciju iznose 4.951 KM, dok su ostala sredstva reprezentacije (9.086 KM) utrošena za poslovne aktivnosti izvan Direkcije i istim su raspolagali glavni ravnatelj i njegovi zamjenici.

6.2. Kapitalni izdaci

Sukladno zahtjevu za dodjelu sredstava iz proračuna, Direkciji su Zakonom o proračunu institucija BiH odobrena sredstava za nabavu opreme u vrijednosti od 102.000 KM. Međutim, odobrena sredstava realizirana su u ukupnom iznosu od 43.527 KM, od čega su značajnija sredstva utrošena za nabavu kompjutorske opreme (28.078 KM) te nabavu softvera za aerodromske prepreke (13.937 KM).

7. Bilanca stanja⁸

Ukupna aktiva Direkcije na 31.12.2014. godine iznosila je **38.459.872 KM**, a sastoji se od novčanih sredstava (14.453 KM), kratkoročnih potraživanja (8.090 KM) i neotpisane vrijednosti stalnih sredstava (38.437.329 KM).

Financijski najznačajnija stavka stalnih sredstava se odnosi na poziciju Sredstva u pripremi (37.922.629 KM). Na ovoj poziciji su evidentirana ulaganja u okviru realizacije BHATM projekta koja su većim dijelom financirana iz kreditnih sredstava Europske banke za obnovu i razvoj. Sukladno važećim zakonskim odredbama, sva imovina nabavljena u okviru realizacije BHATM projekta, bit će prenesena u knjigovodstvene evidencije Agencije. Proces primopredaje financijske i knjigovodstvene dokumentacije je još uvijek u tijeku, iako je Direkcija faktički predala sredstva na korištenje Agenciji tijekom 2013. godine.

Obzirom kako sredstva nabavljena u okviru realizacije BHATM projekta koristi Agencija, izvjesno je kako će buduće ekonomske koristi od sredstava pritjecati Agenciji. Stoga smatramo kako ista trebaju biti i evidentirana u poslovnim knjigama Agencije.

Ukupna pasiva iznosila je **38.768.165 KM**, a čine je kratkoročne tekuće obveze (175.429 KM), obveze prema zaposlenim za plaće i naknade (155.053 KM), kratkoročna razgraničenja (354 KM) i izvori sredstava (38.437.329 KM). Kratkoročne obveze se najvećim dijelom odnose na obveze prema dobavljačima (145.735 KM).

⁸ Bilanca stanja na 31.12.2014. godine prikazana je u Tablici II. u privitku Izvješća.

Obveze prema zaposlenim se uglavnom odnose na obveze za plaće, naknade, poreze i doprinose za prosinac 2014. godine.

8. Javne nabave

Direkcija je donijela dokument Plan nabavki, koji je usvojen na sjednici kolegija. Planom nabava je procijenjena vrijednost svih nabava u iznosu od 565.525 KM. Nabave su planirane po kvartalima, definirana je vrsta postupka, način financiranja, planirano vrijeme nabave, kao i planirano vrijeme trajanja ugovora. Direkcija je provodila postupke izbora najpovoljnijeg dobavljača za nabavu roba i usluga sukladno usvojenom Planu. Prema prezentiranim podacima, Direkcija je provela 25 postupaka za izbor najpovoljnijeg dobavljača. Dodjela ugovora izvršena je na temelju provedenih postupaka za dodjelu ugovora ispod domaćih vrijednosnih razreda. Prilikom izbora dobavljača putem konkurentskog zahtjeva, Direkcija je, u cilju veće transparentnosti, prakticirala dodatnu objavu obavijesti o nabavi u Službenom glasniku BiH.

Nabava goriva: Uvidom u postupak izbora najpovoljnijeg dobavljača za nabavu goriva, uočeno je kako tenderskom dokumentacijom nije jasno i precizno definiran obrazac za iskazivanje cijena, odnosno za iskazivanje popusta, što je za posljedicu imalo i potrebu povjerenstva za javne nabave da traži pojašnjenja iskazane ponude od ponuđača. *Sugeriramo ugovornom organu, da prilikom sačinjavanja obrazca za iskazivanje cijene, posveti dužnu pozornost principu jasnosti.*

Nabava kompjutorske opreme: Direkcija je provela proceduru konkurentskog zahtjeva s dodatnom objavom obavijesti. Konkurentskim zahtjevom opisana je oprema koja je predmet nabave i to: printeri, tastature, micro SD kartice, adapteri, switch uređaji, wireless lan controler, itd., s tim što je za opise korišteno ime proizvođača s navođenjem izraza „ili ekvivalentan“. Nabava nije podijeljena u lotove po srodnoj opremi, u ovom slučaju kompjutorska oprema, mrežna oprema, ostala oprema i materijal i sl. U predviđenom roku dostavljene su dvije prihvatljive ponude. Direkcija je zaključila ugovor s najpovoljnijim ponuđačem u vrijednosti od 28.952 KM (planirana vrijednost nabave iznosila je 47.000 KM).

Mišljenja smo kako je prilikom nabave raznovrsne IT opreme, podjelom nabave u lotove moguće ostvariti veću konkurenciju, a posljedično tome dobiti niže cijene.

9. Prihodi

Direkcija je u financijskim izvješćima za 2014. godinu iskazala prihode u ukupnom iznosu od 4.546.552 KM. Glavnina prihoda se odnosi na prihode od nakanda za prelete preko zračnog prostora iznad Bosne i Hercegovine (4.537.636 KM). U odnosu na prethodnu godinu, prihodi su veći za 974.751 KM. Do povećanja prihoda došlo je usljed povećanja broja preleta iznad teritorija Bosne i Hercegovine.

Prihodi od pružanja usluga rutne zračne navigacije: Direkcija ostvaruje prihode na temelju pružanja usluga rutne zračne navigacije koje plaćaju korisnici usluga zračne navigacije u zračnom prostoru BiH. Naplatu prihoda od ovih naknada, u ime Bosne i Hercegovine vrši EUROCONTROL (Europska organizacija za sigurnost zračne navigacije) te onaj dio prihoda koji se odnosi na Direkciju, transferira na račun Ministarstva financija i trezora BiH otvoren kod Centralne banke BiH.

Prihodi od preleta koriste se za pokrivanje troškova koji nastaju u svezi pružanja usluga rutne zračne navigacije. Udio ovih troškova u ukupnim troškovima Direkcije se svake godine utvrđuje u Rutnoj bazi troškova BiH na temelju koje se određuje cijena preleta po jedinici usluge. Metodologija za obračun ukupne baze en-route troškova i jedinične cijene preleta definirana je odgovarajućim propisima EUROCONTROL-a. Iako je Direkcija blagovremeno uputila odluku EUROCONTROL-a u svezi cijene jedinice preleta resornom ministarstvu na objavu u Službeni glasnik BiH, ista nije nikada objavljena.

Pravdanje ostvarenih troškova za prethodnu godinu vrši se u tekućoj godini i dostavlja EUROCONTROL-u najkasnije do 1. lipnja tekuće godine. Ukoliko su ostvareni prihodi vezani za rutne naknade veći od ostvarenih rashoda, baza troškova se umanjuje za taj iznos, i obrnuto. U 2014. godini EUROCONTROL je transferirao sredstva od pružanja rutnih usluga u ukupnom iznosu od 4.537.636 KM. Osim prihoda ostvarenih u 2014. godini, izvršen je i prijenos akumuliranih neutrošenih sredstava od preleta iz prethodnih godina u ukupnom iznosu od 4.886.971 KM.

Ostali prihodi: Iako je Zakonom propisano kako će Direkcija ostvarivati prihode od naknada koje plaćaju putnici u odlasku s aerodroma u Bosni i Hercegovini i naknada koje plaćaju operateri zrakoplova po toni prevezene robe/tereta u civilnom zračnom prometu, Direkcija niti u 2014. godini nije ostvarivala ove prihode. Direkcija je donijela i u Službenom glasniku BiH objavila odluku u svezi spomenutih naknada⁹, međutim u provedbi ove odluke došlo je do neslaganja između Direkcije i Ministarstva. Prema preporukama Ministarstva financija i trezora BiH, Direkcija je putem resornog ministarstva pokrenula proceduru dobijanja suglasnosti od Vijeća ministara BiH na spomenutu odluku. Dostavljen je Prijedlog izmjena i dopuna Odluke o visini naknade koju plaćaju operateri zrakoplova po prevezenom putniku u odlasku i visini naknade po toni prevezene robe/tereta u odlasku s aerodroma u BiH Ministarstvu, međutim Ministarstvo navedeni Prijedlog Odluke nije uputilo Vijeću ministara BiH.

Analizirajući podatke o ostvarenom broju odlazećih putnika i prevezenom teretu roba u 2014. godini, može se zaključiti kako odgađanjem primjene ove odluke, Bosna i Hercegovina gubi značajna financijska sredstva.

Imajući u vidu naprijed navedeno, a posebice visinu financijskih sredstava koja se gube, ponovno preporučamo da se žurno poduzme sve potrebne aktivnosti kako bi Direkcija što prije počela ostvarivati prihode utvrđene Zakonom.

Direkcija također ostvaruje prihode obavljanjem poslova u području plovidbenosti zrakoplova, operacije zrakoplova, licenci letačkog osoblja, zrakoplovne sigurnosti, zrakoplovne navigacije i aerodroma, sukladno članku 13. stavak (1) točka e) Zakona. Visina naknada i njihova namjena definirana je Odlukom o naknadama za financiranje rada Direkcije¹⁰, a po ovom osnovu, Direkcija je u 2014. godini planirala ostvariti 200.000 KM. Prema internoj evidenciji Direkcije, po ovom osnovu u 2014. godini na Jedinostveni račun trezora uplaćeni su prihodi u ukupnom iznosu od 470.226 KM. Međutim, ovi prihodi nisu evidentirani u Glavnoj knjizi Direkcije, niti je Direkcija iste mogla koristiti, iako su isti utvrđeni Zakonom o proračunu institucija BiH i međunarodnih obveza BiH za 2014. godinu. Razlog tomu je inzistiranje Ministarstva financija i trezora BiH na ishodovanju suglasnosti Direkcije od Vijeća ministara BiH na odluku temeljem koje se ovi prihodi ostvaruju. Direkcija je dobila pozitivna mišljenja na predmetnu odluku od Ministarstva financija i trezora BiH i Ureda za zakonodavstvo, te

⁹ Službeni glasnik BiH, broj 4/12 i 20/12

¹⁰ Službeni glasnik BiH, broj 2/12 i 9/12

putem resornog ministarstva pokrenula proceduru ishodovanja suglasnosti Vijeća ministara BiH. Međutim, i pored više urgencija prema Ministarstvu, Direkcija nije dobila povratnu informaciju vezano za navedene aktivnosti. Nije nam poznato da je Odluka prosljeđena prema Vijeću ministara BiH. Ovakvim postupanjem, neizravno je umanjen proračun Direkcije.

10. Ostalo

- **Program posebnih namjena – „BHATM projekt“**

Strategija razvoja sustava za upravljanje zračnim prometom u BiH (BHATM Strategija) usvojena je od Vijeće ministara BiH još koncem 2005. godine. Prvobitni rok za završetak BHATM Strategije je bio početak 2008. godine. Implementacija Strategije počela je 1. kolovoza 2006. godine, odobravanjem kreditnih sredstava EBRD-a (Europska banka za obnovu i razvoj).

Usvajanjem Zakona¹¹ i Zakona o Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine¹², stvorene su pravne pretpostavke za razdvajanje funkcije regulatora i nadzora u civilnom zrakoplovstvu i kontroli leta, od funkcije pružanja usluga u zračnoj plovidbi u zračnom prostoru iznad teritorija BiH. Izgradnjom sustava za upravljanje zračnim prometom, između ostalog, stvorili bi se uvjeti za prestanak angažiranja agencija za pružanje usluga kontrole letenja iz susjednih država (Hrvatska i Srbija) i potpuno preuzimanje kontrole zračnog prometa, kao i izravno povećanje prihoda Bosne i Hercegovine temeljem pružanja usluga oblasne kontrole letenja. Vezano za ovu problematiku, Ured za reviziju je proveo reviziju učinka i koncem 2014. godine objavilo Izvješće revizije učinka na temu Kontrola zračnog prometa¹³. Cilj revizije je bio analizirati proces uspostave i preuzimanja kontrole zračnog prometa, utvrditi razloge odlaganja, kao i procijeniti posljedice odlaganja. U Izvješću su dane određene preporuke svim institucijama koje su uključene u ovaj proces.

Direkcija je sukladno Pravilniku o uvjetima i načinu izdavanja i važenja certifikata za pružanje usluga u zračnoj plovidbi u BiH¹⁴, 13.11.2014. godine Agenciji izdala certifikat s ograničenjem, s rokom važenja od 180 dana, nakon čega je Agencija počela s pružanjem usluga u donjem i dijelu gornjeg zračnog prostora u kojem se odvija oko 20% ukupnog zračnog prometa.

Imajući u vidu rokove koje je Agencija utvrdila u Akcijskom planu realizacije aktivnosti u nastavku procesa certifikacije od 26.02.2015. godine, a koje se odnose na završetak pojedinih aktivnosti bez kojih nema potpune usuglašenosti s regulatornim zahtjevima, izvjesno je kako će Agencija izgubiti privilegije iz certifikata s ograničenim rokom trajanja, a da će pri tome teško ispuniti uvjete za izdavanje novog certifikata. Bez posjedovanja validnog certifikata, Agencija neće moći pružati usluge u zračnoj plovidbi.

Ponovno preporučamo svim institucijama nadležnim za provedbu BHATM Strategije, a imajući u vidu višestruke koristi koje bi Bosna i Hercegovina imala konačnom implementacijom iste, poduzimanje dodatnih napora koji će dovesti do konačnog zatvaranja BHATM Strategije i preuzimanja kontrole zračnog prometa iznad teritorija Bosne i Hercegovine.

¹¹ Službeni glasnik BiH, broj 39/09

¹² Službeni glasnik BiH, broj 43/09

¹³ www.revizija.gov.ba

¹⁴ Službeni glasnik BiH, broj 85/13 i 84/14

11. Korespondencija

Direkcija je u ostavljenom roku dostavila komentare na Nacrt izvješća o reviziji za 2014. godinu u kojima nije bilo primjedbi na iznesene nalaze i preporuke.

**Voditelj tima za
financijsku reviziju**

Danijel Jozić, viši revizor

**Rukovoditelj Odjela za
financijsku reviziju**

Munevera Baftić, viši revizor

Članovi tima:

Nataša Pavlović, revizor

Seida Kapo, revizor

**Rukovoditelj Odjela za
razvoj, metodologiju i
kontrolu kvalitete**

Dragoljub Kovinčić, viši revizor

III. PRIVITAK

FINANCIJSKA IZVJEŠĆA I IZJAVA O ODGOVORNOSTIMA

Преглед расхода буџета за 2014. годину

Назив институције: Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине

Табела I

Опис	Одобрени буџет	Усклађива- ња буџета	Укупни буџет (2+3)	Извршење буџета	Индекс 5/4
1	2	3	4	5	6
1. Текући издаци	5.287.000	-25.000	5.262.000	4.716.532	90
Бруто плате и накнаде	1.695.000	0	1.695.000	1.657.201	98
Накнаде трошкова запослених	402.000	-162.522	239.478	224.901	94
Путни трошкови	348.000	22.000	370.000	299.421	81
Издаци телефонских и пошт.услуга	80.000	0	80.000	72.319	90
Издаци за енергију и ком.услуге	76.000	-12.000	64.000	37.627	59
Набавка материјала	62.000	0	62.000	29.336	47
Издаци за услуге превоза и горива	85.000	0	85.000	55.521	65
Унајмљивање имовине и опреме	769.000	1.000	770.000	768.237	100
Издаци за текуће одржавање	148.000	-1.000	147.000	118.697	81
Издаци за осигурање	42.000	-7.000	35.000	10.203	29
Уговорене и друге посебне услуге	1.580.000	134.522	1.714.522	1.443.069	84
2. Капитални издаци	102.000	0	102.000	43.527	43
Набавка грађевина	30.000	0	30.000	0	0
Набавка опреме	51.000	0	51.000	29.590	58
Набавка средстава у облику права	21.000	0	21.000	13.937	66
2. Капитални издаци	102.000	0	102.000	43.527	43
Набавка грађевина	30.000	0	30.000	0	0
3. Текући грантови	0	0	0	0	
			0		
			0		
4. Вишегодишња капитална улагања	0	0	0	0	
5. Новчане донације	0	0	0	0	
			0		
Укупно (1+2+3+4+5)	5.389.000	-25.000	5.364.000	4.760.059	89

Руководство је Преглед расхода буџета по економским категоријама одобрило дана 03.03.2015. године.

директор

Ђорђе Ратковица

Биланс стања на дан 31.12.2014. године

Назив институције: Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине

Табела II

Опис	31.12.2013.	31.12.2014.	Индекс 3/2
1	2	3	4
1. Готовина, крат. потраживања, разграничења и залихе	16.050	22.543	140
Новчана средства	7.651	14.453	189
Краткорочна потраживања	0	0	0
Краткорочни пласмани	8.399	8.090	96
Интерни финансијски односи	0	0	0
Залихе	0	0	0
Краткорочна разграничења	0	0	0
2. Стална средства	38.707.667	38.437.329	0
Стална средства	40.078.534	40.084.118	100
Исправка вриједности	1.370.867	1.646.789	120
Неотписана вриједност сталних средстава	0	0	0
Дугорочни пласмани	0	0	0
Дугорочна разграничења	0	0	0
УКУПНО АКТИВА (1+2)	38.723.717	38.459.872	99

3. Краткорочне обавезе и разграничења	381.848	330.836	87
Краткорочне текуће обавезе	205.330	175.429	85
Краткорочни кредити и зајмови	0	0	0
Обавезе према запосленима	172.759	155.053	90
Интерни финансијски односи	0	0	0
Краткорочна разграничења	3.759	354	9
4. Дугорочне обавезе и разграничења	0	0	0
Дугорочни кредити и зајмови	0	0	0
Остале дугорочне обавезе	0	0	0
Дугорочна разграничења	0	0	0
5. Извори средстава	38.707.667	38.437.329	99
Извори средстава	38.707.667	38.437.329	99
Остали извори средстава	0	0	0
Нераспоређени вишак прихода/расхода	0	0	0

УКУПНО ПАСИВА (3+4+5)	39.089.515	38.768.165	99
------------------------------	-------------------	-------------------	-----------

Напомена: Правилником о финансијском извјештавању институција Босне и Херцеговине, чл.8. став 4., напоменуто је да биланс стања буџетских корисника **неће бити уравнотежен** (актива једнака пасиви) због програмски успостављеног система Главне књиге, док ће биланс стања који ради Министарство финансија и трезора на нивоу Буџета институција Босне и Херцеговине за текућу годину бити уравнотежен

Руководство је Биланс стања одобрило дана 03.03.2015. године

директор

Ђорђе Ратковица

Изјава о одговорностима руководства

Међународни стандард врховних ревизионих институција (ISSAI 1580) предвиђа да ревизор треба да добије одговарајућу изјаву од руководства институције као доказ да руководство признаје своју одговорност за објективно приказивање финансијских извјештаја сагласно мјеродавном оквиру финансијског извјештавања, те да је одобрило финансијске извјештаје.

Руководство **Дирекција за цивилно ваздухопловство** (у даљем тексту: Дирекција) дужно је да обезбиди да финансијски извјештаји за 2014. годину буду израђени у складу са Законом о финансирању институција БиХ („Службени гласник БиХ број 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 и 32/13), Правилником о финансијском извјештавању институција БиХ (Службени гласник БиХ број 33/07 и 16/10 и протокол Министарства финансија и трезора број: 01-05-02-1-656-1/12 од 23.01.2012. године) и Правилником о рачуноводству са рачуноводственим политикама и процедурама за кориснике буџета институција БиХ (протокол Министарства финансија и трезора БиХ број 01-08-02-1-644-1/12 од 20.01.2012. године). Руководство је такође обавезно да поступа у складу са Законом о буџету институција БиХ и међународних обавеза БиХ за 2014. годину (Службени гласник БиХ број 104/13) и пратећим упутствима, објашњењима и смјерницама које доноси Министарство финансија и трезора БиХ, као и осталим законима у Босни и Херцеговини, тако да финансијски извјештаји дају фер и истинит приказ финансијског стања Дирекције.

При састављању таквих финансијских извјештаја одговорности руководства обухватају гаранције:

- да је осмишљен и да се примјењује и одржава систем интерних контрола који је релевантан за припрему и фер презентацију финансијских извјештаја;
- да финансијски извјештаји не садрже материјално значајне погрешне исказе;
- да финансијски извјештаји садрже све релевантне податке и анализе извршења буџета, као и податке о систему интерних контрола и реализацији препорука ревизије.
- да се у пословању примјењују важећи законски и други релевантни прописи;

Руководство је такође одговорно за чување имовине и ресурса од губитака, па тако и за предузимање одговарајућих мјера да би се спријечиле и откриле проневере и остале незаконитости.

Датум, 25.03.2015. године

директор:

Ђорђе Ратковица